

DETTA NUMMER av *Nordisk Arkitekturforskning* redovisar uppsatser som ventilerades vid symposiet "Staden och Bostaden, teori - metod - praktik" i Karlskrona i mars 1993. Det är en andra och fristående del av den generalmönstring av tillämpliga delar av arkitekturforskningen som samlade ett hundratal forskare från de nordiska länderna. Om ambitionen med det förra numret var att visa på en tråd eller inriktning i sökandet efter kunskap kring frågor om hemhörighet m. m., är syftet diffusare, eller kanske bara svårare att fånga, denna gång.

I den vildvuxna floran av uppsatser som lades fram för granskning, fanns det åtminstone en odiskutabel samstämmighet. Den handlade om inställningen till modernismen. Eller mer precist formulerat i frågan: Hur skall vi ställa oss till vårt omedelbara modernistiska arv? Det rådde ingen tvekan om att en uppgörelse i termer av avståndstagande var dominerande. Modernismen, mer pragmatiskt formulerad som ett antal metoder och ett övergripande synsätt genomsyrande all arkitektonisk verksamhet, utgjorde kärnpunkten i flera av bidragen till symposiet. Nu kan man med rätta hävda att detta inte är speciellt nytt, ja t. o. m. att det börjar bli jargong att ondgöra sig över efterkrigstidens stadsplanering, bostadsbyggande och kvantifierade rumsanvändningar, för att bara nämna några delområden. Vad finns mer att säga?

Kanske att diskussionen idag mer koncentreras kring de stora, rent av ontologiska, frågorna. De "alternativa" filosofiska systemen, postmodernismen, dekonstruktivismen, m. fl. finns hela tiden i bakgrunden – utmanande, ifrågasättande, ironiserande. Frågorna om kunskapens betydelse, roll och betingelser blir självfallet då centrala. Katarina Nylund gör i sin artikel ett försök att reda ut aspekternas betydelse i förhållande till modernismens självförståelse. Hon läser bla alternativen till modernismen som självständiga system eller världsåskådningar, i princip inkommensurabla med de kognitiva system vi skolats till. Om hon har rätt och det finns en oöverstiglig paradigmatisks gräns, blir en avgörande fråga vilken typ av förståelse som samhällsplaneringen överhuvudtaget kan arbeta med.

Ett gott exempel på hur de fundamentala begreppen förhåller sig till ideologiska och kulturella betingelser ger Hilka Lehtonen i sin diskussion om kvalitetsbegreppets meningsfullhet. Hon ser bl. a. en orsak till bristerna i stadsbildens kvaliteter i den modernistiska

arkitekturuppfattningens oförmåga att handskas med relativa kvalitetsbegrepp. Framför allt för de kvaliteter som får sin legitimitet av sitt specifika, icke objektiva, sammanhang.

Samma spår är José Luis Ramírez inne på i sin uppsats om stadens dubbla betydelse. Hans etymologiska härledningar av stadens sociala och fysiska dimensioner, leder obönhörligen till en samhällelig syntax vars politiska konsekvenser blir glasklara. Vårt sätt att tänka staden och planeringen och den diskurs som som denna vår verksamhet resulterar i, blir till ett effektivt hinder för en mänskligare livsmiljö.

Åke Uhlins bidrag tycker jag bekräftar denna både besvärande och löftesrika bild. Han använder en annan metod och andra analytiska redskap men dilemmat framstår bara än tydligare. Hur skall den idé-mässiga grunden för en verksamhet, i detta fall allmännyttans, kunna rehabiliteras, eller omvandlas när förutsättningarna blir strukturellt förändrade? Umlin talar om en idékris och en identitetskris som han anser värre och svårare än de aktuella ekonomiska kriserna. Nu handlar det om en av modernismens grundbultar – demokratiidealet.

Någonstans i denna diskussion landar vi till syvende og sidst i praktikerns omedelbara problematik. Och då naturligtvis helst i modernismens oförmåga att förstå människornas delaktighet och betydelse för "liv" i stadsbygden. Alla humanistiska ideal till trots, tycks Bo Grönlund mena, har det blivit en räcka av misstag. Allvarliga misstag som vi inte har råd att upprepa. Kanske står det och faller med vår förmåga att förstå det komplexa. Och kanske till slut att förstå hur en sådan förståelse skiljer sig från den som den modernistiska tankevärlden fött upp oss med.

Där sluter sig enligt min mening det resonemang som legat till grund för just detta urval av artiklar från symposiet. Man kunde säga att det handlar om kritikens metodologi. Men man kan också, mer modest, helt enkelt se detta som allvarligt menade försök att fördjupa en annars tendentiös och grund analys. Denna gemensamma ansträngning känns angelägen och viktig att redovisa. Förhoppningsvis ger det möjlighet, nu när tiden finns, att konsekvent fortsätta diskussionen.

Kristian Berg